

GEMEENTE KONTICH
2005

PROF. DR. R. VAN PASSEN

GESCHIEDKUNDIGE
SCHETS
VAN HET OUD GEMEENTEHUIS
1860-1985

KONINKLIJKE KRING VOOR HEEMKUNDE KONTICH vzw
&
GEMEENTEBESTUUR KONTICH

Kontichse *koppen* een eeuw oud

Het is dit jaar inderdaad honderd jaar geleden dat de Hovese schilder Huysmans de raadzaal van het oud gemeentehuis opsmukte met de schilderijen die we nu nog allemaal kunnen bewonderen. Zijn werk maakt ook vandaag nog deze zaal waar vroeger zoveel belangrijke beslissingen voor onze gemeente werden genomen tot een waardevol stuk cultureel erfgoed. Dat de zaal nu als *historisch* decor dient voor vele trouwlustige inwoners van dit dorp kan dit feit alleen maar onderstrepen. Daarom is het ook goed dat we dit eeuwfeest vieren. Feesten zijn namelijk ideale momenten om even terug te blikken op ons gezamenlijk verleden.

En hoe kunnen we dat beter doen dan met de heruitgave van de historische schets die Robert Van Passen van het oud gemeentehuis en de jarige schilderijen heeft gemaakt. Zijn bijdrage kwam er ook bij een verjaardag, het 125-jarig bestaan van het gebouw en de opening van twee zalen in het gemeentehuis als tentoonstellingsruimte van en voor de heemkundige kring. We zijn nu twintig jaar verder en de situatie is enigszins veranderd. Het museum heeft nu een definitieve bestemming gekregen aan het Sint-Jansplein. De AVRA slaat nu haar tenten in dit gebouw op en waarschijnlijk later ook het archief. Twee activiteiten die in het verleden liggen van de werking van de kring voor heemkunde.

We geven de tekst van Robert Van Passen volledig weer zoals hij in 1985 als uitgave van de heemkundige kring onder auspiciën van het toenmalige gemeentebestuur werd gepubliceerd. Inhoudelijk werd er uiteraard niks veranderd, maar we hebben wel de spelling aangepast. Ook deze uitgave is een samenwerking van de kring voor heemkunde en het gemeentebestuur van Kontich. Ze wijst op een vruchtbare samenwerking tussen kring en overheid.

Met de tekst in de hand kan je ook nu nog alle honderdjarige schilderijen bekijken en van commentaar voorzien. Ze bieden zelfs aanleiding tot fantasie. Op de schilderijen kun je Kontichnaars van toen herkennen. Wel, doe even je ogen dicht en denk er een hedendaagse kop op. Voor een creatieveling moet dit met fotoshop een makkie zijn. Ik durf wedden dat we er evenveel plezier zouden aan beleven als de burgers van toen.

Mij rest er alleen nog een oproep te doen om met zijn allen te blijven proberen ons cultureel erfgoed als onlosmakelijke delen van ons collectief geheugen te beschouwen. Slechts op die manier eren we op een waardige manier wat onze cultuur heeft voortgebracht.

Kontich, 25 november 2005

Paul Catteeuw
Koninklijke Kring voor Heemkunde Kontich

GESCHIEDKUNDIGE SCHETS VAN HET OUD GEMEENTEHUIS

(1860 – 1985)

Een dubbele feestelijke gebeurtenis is er aanleiding toe geweest deze historische schets van het oud gemeentehuis samen te stellen¹. Vooreerst is er de 125ste verjaring van het eerbiedwaardige gebouw, die niet onopgemerkt mocht voorbijgaan, zonder dat de schijnwerper op dit “oude hart” van het dorp gericht wordt.

En ten tweede is er het feit van de opening van de twee zalen van het oud gemeentehuis als tentoonstellingsruimte voor het Museum voor Heem- en Oudheidkunde, binnen de muren van het gebouw uit 1860.

In 1812, tegen het einde van de Franse overheersing, had Kontich een splinternieuw gebouw gekregen, waar de school met haar ene klas, het toen nog piepjonge Vredegerecht en de dorpsadministratie een onderkomen hadden gevonden². Dit langwerpige raadhuis stond “haaks” met zijn smalle zijde tegen de straatkant en was met zijn voorgevel naar de kerk gericht. Dat het bij het begin van de Belgische onafhankelijkheid (1833) niet meer voldeed en de Gouverneur toen reeds op een nieuw gebouw begon aan te dringen, was te wijten aan het feit dat het vrederecht en de gevangenis er voldoende of geen plaats in vonden.

In de jaren 1835-1837 was er voortdurend sprake van het vernieuwen of herbouwen van het gemeentehuis, dilemma waarvoor de gemeenteraad zich geplaatst zag. De provinciale overheid opteerde onomwonden voor een volledig nieuw gebouw, daar de grondvesten uit 1812 onvoldoende sterk bleken te zijn. Architect Berckmans tekende een paar plans die zoals het bestaande raadhuis – ruimte voor school en onderwijzer, vrederecht, veldwachterwoning en gemeentelijke diensten voorzagen. Het laatste plan (1837) voorzag eveneens een ruimte voor gevangenis, wachthuis en brandweerspuit³.

In de lente van 1838 drong het provinciebestuur nog steeds aan op de bouw van het geplande gemeentehuis, maar bij die vermaningen bleef het blijkbaar want onze raad aarzelde nog altijd of het nieuwbouw of vergroting van het bestaande gemeentehuis zou worden. Mede om financiële redenen zou het nog tot 1845-1847 bij het oude blijven en tot die periode zag de vrederechter zich genoodzaakt om, zoals in het verleden, verder in een privé-woning zijn zittingen te houden².

Wellicht lag de oplossing in het overbrengen van het schoollokaal naar en andere plaats: architect Gife werd aangesproken, toen in 1852-1853 de eerste fase van het aparte schoolgebouw aan de Molenstraat in gebruik kon worden genomen⁴, om de vrijgekomen schoolruimte in het toenmalig gemeentehuis tot een behoorlijk

¹ We danken van harte lic. Els Van de Poel en J. Brion voor hun substantiële hulp bij het opzoekingswerk i.v.m. deze bijdrage.

² R. VAN PASSEN, Geschiedenis van Kontich, Kontich 1964, 828, 831.

³ G 571.11.

⁴ Voor de 2de fase van de gemeenteschool, zie catalogus “De School van Toen”, ten geleide. (Kring voor Heemkunde, uitg. XIX, Kontich, 1983).

vredegerecht in te richten⁵. Reeds in 1856 zag ons gemeentebestuur in dat het hoogtijd was geworden om voor het dorp met zijn 3.897 inwoners en het kanton met zijn 11 gemeenten en 28.465 inwoners een behoorlijk nieuw gebouw op te richten.

De precaire financiële situatie van de gemeente bracht er haar toe aan het departement van justitie een subsidie van 7.000 frank aan te vragen, om aldus de uitgave van 13.000 frank te helpen bestrijden. Voorwaarde voor de toekenning van de gevraagde geldelijke tussenkomst was de oprichting van een passende “gemeentegevangenis” of doortochthuis³.

Ook om de vestigingsplaats van het nieuw gemeentehuis is er einde 1857 – begin 1858 wat deining geweest: toen de bevolking vernam dat het gemeentebestuur eraan dacht de nieuwbouw ergens buiten het centrum op te richten, kwam er algemeen protest; voor de inwoners – neringdoenden diende het raadshuis “zoo veel mogelijk in het midden der kuip” te worden gebouwd. Bij de kerk kwam immers iedereen voorbij, kon men aankondigingen lezen enz.³.

Zelfs de eventuele aankoop van het huis Peeters – de herberg “Rode Schild” of “Cour Royale” aan de overzijde van de Antwerpsesteenweg – vond bij de gemeenteraad geen genade; ook die vestigingsplaats wou men niet, de enige geschikte plaats was daar waar zich het raadshuis van 1812 bevond! De raad hechtte wel zijn goedkeuring aan de toevoeging van een “souterrain” (1,30 m boven de grond) met een bergplaats voor de brandspuit, wachthuis, gevangenis enz.⁶. Door al die wijzigingen aan het oorspronkelijke plan, zouden de bouwkosten wel tot 21.904 frank oplopen. Maar de eerste of gelijkvloerse verdieping zou dan geheel dienen voor het vredegerecht en de daarbij betrokken ambtenaren terwijl de bovenverdieping de gemeentelijke diensten zou herbergen⁷.

Op 10 maart 1858 was het zover, dat het college de steensoorten vastlegde die zouden gebruikt worden in het nieuw gebouw. Wie een paard hield, was ertoe gehouden te Walem de steen te helpen aanhalen. Er werd onder de raadsleden een commissie van toezicht aangesteld, en schepen De Winter zou speciaal de aankoop van de steen op zich nemen⁸. Het College regelde de werkzaamheden, te beginnen met de afbraak van het oude gebouw: een deel diende dadelijk gesloopt, een tweede deel na 1 à 2 jaar; tijdelijk konden de diensten in deze vleugel nog een onderdak vinden⁹.

Voor de twee loten vond men – luidens akte van notaris Van Camp – één en dezelfde gegadigde: M. Asselbergs, smid te Antwerpen, die resp. 550 frank en 650 frank voor de twee te slopen gedeelten neertelde¹⁰.

Een tweede door het College te regelen zaak was die der financiering. Gezien het reeds vermelde in prijs toegenomen project, werd aan het departement van justitie, boven de toegezegde 7.000 frank, een extra subsidie van 4.000 frank aangevraagd. Het was vrederechter Tilly die met succes deze geldkwestie met het ministerie opknapte¹¹.

---

⁵ G.571.11; R. VAN PASSEN, o.c., 831.

⁶ G. Gem. 1, 64 v°.

⁷ R. VAN PASSEN, o.c., 832.

⁸ G. Schep. 1, 82v° en 83 r°.

⁹ G. Gem. 1, 66 r°, G. 571.11.

¹⁰ Akte van 14-II-1859 in G.571.11.

¹¹ G. Schep 1, 83 v° - 84 r°.

Boven al die betoelaging was er nog een lening nodig van 9.000 frank, waarvoor men bij het Armenbestuur ging aankloppen en nam het gemeentebestuur zijn toevlucht tot de uitgifte van “acties” van 500 frank, die men op 14 jaar tijd zou aflossen¹².

Uit het archief blijkt dat er 6 gegoede personen voor 12.000 frank onderschreven¹³. Tot slot stond het College in voor de aanbesteding, die al begin januari 1859 plaats had. Lenaerts, een Turnhouts aannemer, verbond zich er toe de werken van het nieuwe raadhuis voor het vastgestelde bedrag uit te voeren.

Er diende spoed achter de zaak gezet¹⁴, wat inderdaad moet gebeurd zijn, als men bij dit alles bedenkt dat midden 1860 het nieuwe gebouw zou opgeleverd worden. In september moet het bouwwerk al duidelijk gestalte hebben gekregen, te oordelen naar volgend berichtje in de pers: “Onder de Gemeenten, welke zich nu onderscheiden in het maken van schoone bouwingen, rekent men voorzeker wel de gemeente Contich: een bezoeker van dit dorp wist ons het nieuwe raedhuis aldaer aen, hetwelk gebouwd wordt door den provincialen architect M. Gife, en dat als zeer verdienstelijk onder alle opzigten, mag vermeld worden”¹⁵. Tijdens de uitvoering der werken werd er nog aan plan en materiaalkeuze gesleuteld; zo moesten er schaliën i.p.v. pannen op het dak komen¹⁶.

Wat voltooiing en plechtige inhuldiging betreft, rijzen er een paar historische problemen op, want nergens, noch in het archief, noch in de geraadpleegde kranten¹⁷ vonden wij enig spoor van deze plechtigheid. Nochtans zou, naar een optekening in de gemeenteraad van 24 april, aanvankelijk de plechtige inhuldiging van het gebouw tegen kermismaandag, begin juli 1860 zijn voorzien. De Sociëteit Harmonie zou bij die gelegenheid een muzikaal feest of festival voor niet-Kontichse maatschappijen op het getouw zetten. Om de kosten van het festival te helpen dekken, was de gemeente bereid 100 frank subsidie te verlenen¹⁸. De burgemeester stond blijkbaar sterk achter het initiatief en maakte allusie op de eventuele grote volkstoeeloop.

Zonderling genoeg werden de projecten van april 1860 waarschijnlijk niet verwezenlijkt tegen kermismaandag. Was het gebouw uiteindelijk niet voltooid geraakt? Hoe dan ook, het kermisprogramma en het krantenbericht van resp. 6 en 11 juli gewagen met geen woord van de openstelling of inhuldiging van het gemeentehuis.

Wel is er sprake van duizenden bezoekers uit Antwerpen, van speciale treinen enz., maar die drukte lag in de lijn van de geplogenheden met Kontich-jaarmarkt¹⁹. Het enige aanknopingspunt voor de inwijding van het gebouw biedt de gedenkplaat, aangebracht tegen de zijgevel. En als wij daar op steunen, zou de inhuldiging op de nationale feestdag, 21 juli 1860, te situeren zijn. Wie de thans netjes schoongemaakte en weer leesbare tekst bekijkt, vindt er volgende inscriptie:

---

¹² G. Gem. 1, 73 r° en v°, 75 r°.

¹³ G. Schep 1, 93 v°; G. Gem. 1, 85 v°.

¹⁴ G. 571.11; Blijkens G. Cor. 4891 werden de werken effectief aangevat op 22-III-1859.

¹⁵ Handelsblad, 18 & 19 – IX – 1859, 2.

¹⁶ G. 571.11; G. Gem. 1, 76 r° en v°.

¹⁷ We consulteerden met het oog hierop de documenten over het gemeentehuis in het provinciaal Archief te Antwerpen. Verder ook Le Précurseur, Het Handelsblad, Le Journal d'Anvers.

¹⁸ G. Gem. 1, 86 r°.

¹⁹ Handelsblad, 6-III-1860, 4 en 11-VII-1860, 3.

J.P.F. TEICHMANN, Gouverneur

P.J. PEETERS, Burgemeester

E. GIFE, Bouwmeester

P.A. DE WINTER, schepen

L.F. TILLY, Vrederechter

J.B. LENS, schepen

G. HERMANS, Griffier

J.B. VAN REETH, secretaris

21 JULI 1860

Of het gebouw volledig was op die nationale feestdag, blijft ook nog een open vraag, want het werd 20 september, eer architect Gife aan de burgemeester liet weten dat hij de “receptie” der werken zou komen doen³, d.w.z. dat bouwmeester en bestuur dan het werk in zijn geheel aanvaardden en goedkeurden.

Na 1860 wordt het erg stil rond het gemeentehuis; een jaar nadien sloot men het af langs de kerkhofzijde door middel van een “grille”, van het type dat de begraafplaats ook aan de andere zijden omheinde²⁰. Ook de gevangenis of het “prison de passage” werd toen van het nodige voorzien. Tot op de huidige dag zijn de cellen een merkwaardige getuigenis over het gevangeniswezen in vroegere jaren. Wij moeten dan wachten tot 1883, om uit de gemeenterekeningen iets over het nieuw raadhuis te vernemen. Securitas verzekerde het in gemeld jaar, en enkele ambachtslui werkten er aan de kachels, aan “den drapeau”, aan het dak, aan de “plakplank” voor de aankondigingen, enz. Cath. Somers – Trieneke noemde de volksmond haar – kreeg in de rekening 60 frank voor haar taak van “conciërge”. In 1899 zal deze wedde, die ene V. Govaerts ontvangt, reeds tot 104 frank zijn opgelopen²¹.

In 1884 ging er een uitgave naar sanitair en schildering van de bovenzalen. Tien jaar later schilderden de kinderen Huybrechts het wapen dat de voorgevel van het gebouw siert: totaal 15 frank.

Na de eeuwwisseling ging men er ernstig aan denken om het gemeentehuis een fraaier interieur te verlenen. De beelden van Leopold II en Maria Hendrika, die tot op heden van op hun “consoles” op de raadzaal neerblikken, dateren uit 1902 en kostten ons bestuur 66 frank²¹. In 1902 ook werd aan het gemeentebestuur een merkwaardig schilderij geschonken door de echtelingen H. Arnoe en A.F. Luyckx, die een jaar voordien hun 60ste huwelijksjubileum hadden gevierd. Het betrof een door hun kleinzoon Albertus van Holsbeeck (1877-1948) geschilderde kopie van het beroemde Van Dyckschilderij uit de kerk van Zaventem, dat de scène voorstelt waarin St.-Martinus zijn halve mantel met de bedelaar deelt²². Het thema past wel uitstekend in de raadzaal van een oude St.-Martinusparochie...

De viering van de 75-jarige onafhankelijkheid van België bood een welkome gelegenheid om anno 1905 de raadzaal verder te verfraaien. Agr. De Ridder leverde toen enkele “consoles” boven de deuren alsook de “Vlaamsche schouw” voor een bedrag van 100 frank²¹. Op die schoorsteenmantel zal het St.-Martinusschilderij uiteindelijk zijn plaats krijgen en aldus het pronkstuk van de raadzaal gaan uitmaken.

Tijdens de gemeenteraadszitting van 22 februari 1905 deelde de burgemeester mee dat de bekende kunstschilder J.B. Huysmans uit Hove zich bereid had verklaard de zittingzaal met een twaalfstal historische schilderijen te versieren. Het werk zou

---

²⁰ R. VAN PASSEN, o.c., 832.

²¹ G. 475.1.

²² R. VAN PASSEN, Van Dyck-kopie in raadzaal geïdentificeerd. In Contactblad, X, 3, juli 1980, 3- 4.

kosteloos geschieden en de gemeente had de kunstenaar slechts voor de geleverde verf, doeken, lijsten, enz. een vergoeding te betalen. Vanzelfsprekend nam de raad het voorstel met dank aan²³.

Jan Baptist Huysmans, geboren te Antwerpen op 25 april 1826, was voor zijn tijd een echte wereldreiziger. Hij bezocht Italië, het Vaticaan, het Heilige Land, Spanje, Algerije en wijdde er publicaties en schetsen aan. Rond 1889 vestigde hij zich te Hove, waar hij in 199 eveneens de raadzaal van het toenmalige gemeentehuis met schilderijen tooide²⁴. Als historisch schilder was hij dus te Kontich niet aan zijn proefstuk.

Maken wij even een rondgang door de raadzaal, om er de taferelen van J.B. Huysmans te bekijken. Links van de schouw bevindt zich gouverneur F. Cogels, rechts de afbeelding van arrondissementscommissaris L. Dierckx, die het toezicht uitoefende op het Kontich van rond de eeuwwisseling, dat nog geen 5.000 inwoners telde.

In de buurt van de schoorsteenmantel bemerkt men het wapen van de provincie, de kathedraal van Antwerpen en kerk en gemeentehuis van Kontich, samen met het wapen van onze gemeente.

De schilder, die waarschijnlijk putte uit de toenmalige historische schets van Kontich in J.B. Stockmans "Geschiedenis van Mortsel ..." (1882), had blijkbaar grote belangstelling voor onze kastelen, waarvan hij er vier afbeeldde. De eer kwam toe aan Groeningen, Pluysegem, Boutersem en Altena, die hij naar de oude gravures in Le Roy schilderde, telkens met een ander jaargetijde als decor. Huysmans voorzag zijn kasteelschilderijen ook van de wapenschilden van belangrijke kasteelheren.

Uit de Geschiedenis van Kontich koos de Hovese schilder vier markante momenten of episoden, die de grote binnenmuur tussen en naast de twee deuren vullen. Wij zien hoe baanderheer Costen van Ranst, Markgraaf van Antwerpen, de strijdbare mannen van Kontich opriep in 1370. Wij wonen de vereniging van de heerlijkheden Kontich-Rijen en Kontich-Mechelen, door Karel, hertog van Bourgondië in 1462 bij. Wij beleven de overdracht van de dorpen Kontich en Waarloos door Keizer Maximiliaan aan Heer Koenraad Pot in het jaar 1509. Het vierde paneel toont hoe de Heer van Cantecroy, Granvelle, in 1575 Jan van Mellelo, drossaard van Kontich, met jurisdictie over het Graafschap bekleedde.

Voor de tijdgenoten uit 1905 moet het wel een sensatie geweest zijn een aantal van hun gemeentebestuurders en voornamelijk ingezetenen als historische personages op de doeken te zien figureren. Wij sommen er enkele op: brouwer De Winter zit er te paard, veldwachter Marckx toont zich in zijn meest krijgshaftige houding, en de meestertimmerman Agr. De Ridder, door wie wij de schoorsteen zagen vervaardigen, maakt ook deel uit van het illustere gezelschap van het tafereel uit 1370.

Schilderij nummer 2 groepeerde schepenen dr. R. Sansen, als Hertog Karel, met naast hem commissaris Ballegeer, secretaris Clement Thees, schepenen Gr. Thees, Fr. Van Roy uit de Fortuin, deurwaarder Fr. De Coninck en notaris Van Dijk.

Op het paneel dat een authentieke keizer Maximiliaan voorstelt, figureren als Kontichnaars brouwer Ach. Huybrechts en veearts Denies.

---

²³ G. Gem. 3, 59 r°.

²⁴ De Hovenaar, XII 4, april 1977 en 6, mei 1977; C. VAN AELST, Van Ridderlijk Hof Wanninckhoven tot Gemeentehuis, Hove, 1984, 49.

Het schilderij dat rond kardinaal Granvelle draait, toont ons deze kerkvoogd “naar het leven”, maar zijn medepersonages zijn andermaal in het Kontich van 1905 te situeren. Het zijn vrederechter Bouwens en zijn griffier Maho, alsook koster Thees. Zoals het in de schilderkunst door de tijden heen gebruikelijk is geweest, wou ook de schilder zich vereeuwigen: als man met baard kan men hem er herkennen.

De historieschilder heeft ook de namen van een aantal gezagsdragers van het vroegere en eigentijdse Kontich op de zijmuren langs de vensters aangebracht: het zijn de schouten en drossaards van 1407 tot 1794, met op de tegenoverstaande muur, de naamlijst van schepenen en secretarissen uit deze Belgische periode kan er afgelezen worden. En vanzelfsprekend ook die van de magistraten ten tijde van de inhuldiging van de Huysmans-decoratie²⁵.

Deze inhuldiging van de schilderijen greep plechtig plaats op zondag 6 augustus 1905: tal van prominenten en de pers waren erop uitgenodigd. Op 19 september werd aan de J.B. Huysmans een feestmaal aangeboden dat – hoe kon het anders – in de door hem versierde raadzaal werd opgediend. Voor de inschrijvingsprijs van 10 frank mocht men mee aanzitten en bij een in de prijs begrepen fles wijn, de kunstwerken bewonderen. Na de feestelijkheden werden er nog brieven gewisseld tussen Huysmans en het gemeentebestuur, die getuigen van de erkentelijkheid van de Kontichnaren²⁶.

Schilder Huysmans zou de inhuldiging van zijn historieschilderijen te Kontich niet lang overleven, want op 27 februari 1906 overleed hij te Hove²⁷. Men zal zich herinneren dat de Hovese schilder het decoratiewerk kosteloos uitvoerde; voor de gebruikte materialen dienden echter de kosten door ons bestuur gedragen te worden. Dat gebeurde in 1905-1907, zo tijdens als na het leven van de kunstenaar. Na het overlijden werd nog een saldo van 541 frank vereffend²⁶.

In 1913 constateerde men dat het gemeentehuis zijn rol niet meer op afdoende wijze kon vervullen door gebrek aan ruimte. Een nieuw gebouw voor het vredegerecht kon hier de oplossing bieden, en bouwmeester Gife werd terzake geraadpleegd³. Het is bekend dat 1913 ook het jaar is, waarin het ver op de Antwerpsesteenweg vooruitspringend lokaal “Gulden Hoofd” – toneel- en vergaderzaal van St.-Cecilia – werd ontruimd en gesloopt. Het ontwerp Gife leidde evenwel tot kritiek vanwege de hogere instanties, en zo werd de Kontichse bouwmeester K. Matthijs ingeschakeld om eventueel wijzigingen aan te brengen³. Maar toen brak de eerste wereldoorlog uit, die ook hier de werken deed vergeten ...

Drie jaar na de oorlog, in juni 1921, werden de plannen weer bovengehaald: het elders onderbrengen van het vredegerecht, dat tot nu toe de hele benedenverdieping van het gemeentehuis in beslag nam, leek een eerste opgave. En men dacht daartoe aan de zaal van het gewezen Gulden Hoofd, die vanzelfsprekend enigszins diende aangepast en van het vereiste meubilair voorzien. In principe werd de verhuizing van de gemeentelijke diensten naar de benedenverdieping reeds op 28 juni en 5 juli 1921 beslist²⁸. In augustus 1921 nam de idee van het onderbrengen der gerechtszaal en griffie in het oude, maar goed geschikte gebouw achter gemeentehuis vastere vormen aan. Toekenning van subsidie door het ministerie van

---

²⁵ Notities van wijlen secretaris J. Coveliers voor diens rondleiding op het gemeentehuis voor VTB-VAB (zie Gazet van Kontich, 16-III-1963).

²⁶ G. 560.12.

²⁷ Vriendelijke mededeling van c. VAN AELST, d.d. 29-II-1984.

²⁸ G. Schep. 6, 50 en 52.

justitie en goedkeuring door de Bestendige Deputatie²⁹ gingen vooraf aan de aanbesteding van de aanpassings- en inrichtingswerken, die herhaaldelijk werden uitgesteld.

Uiteindelijk voerde firma Dens de aanpassingswerken uit³⁰, maar intussen was het 1923-1924 geworden. Drukker G. Verstappen huurde in 1924 het houten schutsel dat zich nu tussen de herberg "De Roos" en het gemeentehuis bevond: naast zijn aankondigingen mocht de gemeente ook de hare aanplakken³¹.

Geleidelijk kreeg ons raadhuis meer comfort: was er begin 1922 stromend water van de A.W.W., dan kwam er een telefoontoestel in 1924 en elektriciteit in 1928³². Interne reorganisatie van de bureauruimten, die nu beide verdiepingen in beslag namen, greep plaats in 1925³³, en in 1926 verrees er een niet al te esthetische afsluitingsmuur langs het gemeentehuis³. Achter die muur was ruimte voorzien voor de toenmalige "werf". In 1927 zal de gemeente trouwens de oude herberg "De Roos" aankopen, om er de rijksbelasting en andere diensten in onder brengen³⁴. In 1928 verrees er een afsluitingsmuur tussen de gewezen "Roos" en het gemeentehuis³⁵. In 1935 kregen de lokalen van de administratie een schilder- en behangbeurt³.

Tijdens de jaren van W.O. II was er meer "levensruimte" voor de gemeentelijke diensten nodig. In andere gebouwen die aan de gemeente toebehoorden, waren "ontvangerij" en werklozencontrole ondergebracht³ en velen zullen zich nog wel herinneren dat de ravitailleringdiensten de zittingszaal van het vredegerecht kregen toegewezen. In 1943 werden er daar schutsels en winketten aangebracht³.

De bevrijdingstroepen veroorzaakten schade aan het gemeentehuis: de hardstenen toegangstrap die door een Engelse tank was aangereden, zou in 1946 herstellingswerken ten belope van 19.250 frank vergen³⁶.

In 1947 werden de zetels en stoelen van de raadzaal met leder overtrokken en werden er drie nieuwe vlaggen aangekocht. Voortaan zouden naast de Belgische, ook een Vlaamse en een Kontichse vlag de gevel sieren³⁷.

Van de jaren 1950 af hing de idee van een nieuw gemeentehuis in de lucht³⁸; begin 1959 werd aan bouwmeester Van den Broeck de opdracht gegeven om een studie desaangaande te maken³⁹.

Een administratief centrum⁴⁰, bestemd voor de staatsdiensten, zou heel wat vlugger concrete gestalte aannemen en in 1970 werd het paviljoen in het park aan de politiediensten toegewezen, zodat de dienst bevolking een vleugel op de gelijkvloerse verdieping van het gemeentehuis kon bezetten⁴¹. In 1963 werd er weer volop over een splinternieuw gemeentehuis gepraat en in de komende jaren werden

---

²⁹ G. 571.32.

³⁰ G. Schep. 6, 213 en 238.

³¹ G. 571.11; G. Schep. 6, 283.

³² G. 571.11; G. Schep. 6, 90 en 264.

³³ G. Schep. 6, 32 r°.

³⁴ G. Schep. 7, 36 r° - 37 v° - 38 r°.

³⁵ G. Schep. 7, 45 r°.

³⁶ G. 547.52.

³⁷ G. Schep. 13, 122.

³⁸ G. Schep. 14, 80 v°, 257 r°.

³⁹ G. Schep. 17, 200 v°.

⁴⁰ G. Schep. 18, 54 r°.

⁴¹ G. Schep. 18, 25 r°, 85 r°.

het socialistisch volkshuis op de hoek der Magdalenastraat en andere panden daartoe aangekocht⁴².

November 1982 was een merkwaardige maand in de geschiedenis der Kontichse raadhuisen: toen werd immers het nieuwe gebouw aan de hoek Antwerpsesteenweg en Magdalenastraat in gebruik genomen. Op 11 december 1982 had de officiële inwijding plaats.

Hiermede werd een definitief punt gezet achter de rol van het gebouw dat nu eerbiedwaardig maar enigszins meewarig als het “oud gemeentehuis” ging bestempeld worden.

Een ogenblik zag het er beroerd uit voor het gebouw uit 1860, en gingen er stemmen op om het te slopen. Mede dank zij het advies van de Kring voor Heemkunde, die het dorpscentrum wilde vrijwaren voor deze toe te brengen verwonding, werd besloten het welhaast 125-jarige gebouw te bewaren.

Functioneel zou het weerom worden door het verdere voltrekken van huwelijken in zijn historische raadzaal, en door het herbergen – zij het ten voorlopige titel – van een selectie van de verzameling, uit het heemkundig patrimonium.

Maart, 1985

Prof. Dr. R. VAN PASSEN

---

⁴² G. Schep. 19, 147 r°, 194 v°.